

Осіпова Інна Іванівна
аспірантка Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Науковий керівник:

Гетманцев М.О.
кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

**ВИЗНАННЯ СУДОМ ОБСТАВИН СПРАВИ ЗАГАЛЬНОВІДОМИМИ ЯК
ПІДСТАВА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ**

У цивільному судочинстві учасники справи для досягнення своєї мети участі у судовій справі переважно свою процесуальну діяльність присвячують доказовій діяльності. Будь-який судовий процес заснований на процесуальній діяльності суду і учасників справи, яка пов'язана з встановлення і доведення обставин (фактів) справи, які обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, що мають значення для вирішення справи.

Судове доказування є необхідною умовою і завданням для учасників справи в досягненні своїх процесуальних завдань і функцій участі в судовому процесі, а саме ухвалення судом рішення яке б задовольняло інтереси конкретного учасника справи. Цивільне судочинство побудовано на доказовій діяльності учасників судової справи, а тому будується і процесуально функціонує на змагальних засадах.

У цивільному процесуальному кодексі міститься перелік випадків (підстав) звільнення від доказування. До предмета доказування входять обставини (факти) відносно яких не здійснюється доказова діяльність учасниками справи, тобто, вони не здійснюють доказову діяльність. Юридичною конструкцією це характеризується як підстави звільнення учасника справ від доказування.

Звільнення від доказування – це передбачені у цивільному процесуальному законодавстві обставини за наявності яких учасники справи звільняються від доказування в силу наявності у таких обставин правових властивостей доказового характеру [1, с. 376]. Склад фактів, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, може містити в собі поряд з фактами, що не підлягають доказуванню, також факти, доказування яких з тих чи інших підстав доказуванню не підлягають [2, с. 319].

Звільнення від доказування необхідно розглядати як процесуальну діяльність учасника справи, здійснювану в межах принципів змагальності та диспозитивності цивільного судочинства, яка спрямована на реалізацію як загальних завдань цивільного судочинства, закріплених у ч. 1 ст. 2 ЦПК, так і на виконання своїх процесуальних функцій конкретним учасником судової справи – ухвалення судом рішення на користь і в інтересах такого учасника справи.

Відповідно до статті 82 ЦПК однією з підстав звільнення від доказування виділяються обставини визнані судом загальновідомими.

У національному законодавстві не вказується (не наводиться, не визначається) перелік обставин, які з тих чи інших причин можуть бути визнані загальновідомими [4, с. 163]. Це питання повинен вирішити суд, що розглядає і вирішує справу в індивідуальному процесуальному порядку окремо в кожній справі. Це оформляється ухвалою суду.

Під загальновідомими обставинами (фактами) зазвичай розуміють поінформованість про нього невизначеного кола осіб [3, с. 383]. Під загальновідомими обставинами (фактами) вважають такі дії і події, які мали місце в життєдіяльності людей, відомі широкому невизначеному колу людей, а також всьому складу суду, що розглядає цивільну справу, та піддаються науковому чи іншому логічному природному поясненню.

Обставини, які можуть бути визнані судом загальновідомими, характеризуються правовими ознаками: повинні бути очевидними (існування зумовлено об'єктивними причинами); їх існування може піддаватися науковому поясненню чи іншому природному обґрунтуванню; загальновизнаність у межах певної

території, населеного пункту, серед групи населення; відомі суду і учасникам справи.

Для визнання судом обставин загальновідомими необхідні умови чи критерії: повинні бути відомі особисто невизначеному, як правило широкому колу людей; повинні бути відомі всьому складу суду, що розглядає і вирішує цивільну справу. У сукупності вони дають підстави для вирішення судом питання про загальновідомість обставини, яка входить до предмета доказування.

З часом обставина може втрачати ознаку загальновідомості в наслідок об'єктивних чи суб'єктивних умов. У такому випадку такі обставини підлягають доказуванню на загальних підставах.

До відомих обставин можуть бути віднесені: Хрещення Русі, назви столиць держав, назви країн, військові події, як то військова агресія Росії проти України, стихійні лиха, назви державних об'єднань, назви військових блоків, міжнародних організацій, історичні дати, прізвища відомих держаних діячів, авторів мистецьких творів, виробів, винаходів тощо.

Отже, процесуальна процедура визнання обставин загальновідомими сприяє оперативності та об'єктивності в цивільному судочинстві та здійснюється на змагальних засадах.

Список використаних джерел:

1. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022, 408 с.
2. Васильєв С.В. Енциклопедія цивільного судочинства: основні інститути та теоретичні засади. Київ: Алерта, 2021. 658 с.
3. Штефан О. Цивільно-процесуальний захист суб'єктивного авторського права: теорія, законодавство. Судова практика : монографія / О.О. Штефан. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 544 с.

4. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: Вид. 2-ге, перероб. та доп. / за заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. Київ: Алерта, 2020. 810 с.

Парфьонов Георгій Володимирович

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник:

Андронов Ігор Володимирович

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Виконання рішення суду є невід'ємною частиною права особи на справедливий судовий розгляд. Судові рішення є обов'язковими до виконання на всій території України.

Виконання судового рішення є важливою складовою механізму захисту права, тому що це завершальний етап судового провадження і без примусового виконання судові рішення були б суто декларативними.

Законодавче визначення виконавчого провадження міститься у Законі України «Про виконавче провадження», де вказано, що виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів – це сукупність дій органів і посадових осіб, визначених у Законі, що спрямовані на примусове виконання рішень судів та інших органів, які провадяться на підставах, в межах повноважень та у спосіб, визначених Законом, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Закону та інших законів, а також рішеннями, що відповідно до Закону підлягають примусовому виконанню [1].